

POSUDEK OPONENTKY
na disertační práci

na téma: **DRAMATIZACE JAKO METODA VÝUKY NA PRVNÍM
STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY V ČESKÉ REPUBLICE**

autorka práce: PhDr. Hana Němečková

doktorské řízení: na DSW ve Wroclavi

oponentka: doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.
Ústav pedagogických a psychologických věd
Fakulta veřejných politik Slezské univerzity Opava

Aktuálnost tématu, originalita práce, její společenská potřeba

Pojetí základního vzdělávání v naší zemi se snaží vytvořit podnětné a tvůrčí školní prostředí, které by stimulovalo nadané žáky a méně nadané žáky povzbuzovalo a podporovalo. A jednou z metod této aktivizace je i využití dramatizace jako výukové metody.

S dramatizací se každý z nás setkává již od útlého věku, hrajeme si na mámu a tátu, na doktora ..., učíme se vstupovat do nejrůznějších rolí. Již J. A. Komenský ve svém díle Schola ludus, které spolu s dílem Orbis pictus, můžeme považovat za vyvrcholení jeho didaktických snah, upozorňuje na možnost učení se skrze prožití učiva, scénické, divadelní zpracování. Uvedené tak mj. žákovi umožňuje prožití daného tématu, sžít se s rolí v něm, poznání učiva „na vlastní kůži“, aktivizaci a tvořivost. Ideálním stavem pak je, když v rámci dramatizace žáci/studenti nereprodukuje očekávané, ale dokáží určitý problém, situaci řešit.

Disertační práce PhDr. Hany Němečkové se zabývá využitím dramatizace jako alternativní vyučovací metody ve vybraných vyučovacích předmětech na 1. stupni ZŠ. Téma disertační práce tedy hodnotím velmi pozitivně, zejména její přínos do pedagogické praxe.

Úroveň a kvalita teoretické části práce (přehled poznatků)

Disertační práci v rozsahu 159 stran (mimo Abstrakt a další povinné údaje), tradičně tvoří teoretická část (1. - 4. kapitola) rozložena na 64 stranách a praktická, která je uvedena v 5. - 7. kapitole, na 84 stranách.

Cíl/ cíle disertační práce nejsou v Úvodu explicitně formulovány nejen v teoretické, ale ani v praktické rovině. Z textu Úvodu je však patrný výzkumný záměr autorky.

Část teoretická je velmi obsáhlou částí předložené práce. Autorka zde popisuje celou řadu okruhů týkající se dramatizace a jejího vztahu k pedagogickému procesu. Doktorandka podává přehled o historickém vývoji dramatizace, popisuje její úlohu, možný přínos do výuky, vliv na osvojení si klíčových kompetencí žáků, zabývá se cíli dramatizace, která jsou v souladu s cíli RVP ZV. V předloženém textu je rovněž upozornění na edukační vliv dramatizace v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje, ale zejména na její nezastupitelnost v dnešní škole orientované na žáka. V práci jsou vhodně uvedeny i konkrétní příklady začlenění metod dramatizace do jednotlivých vyučovacích předmětů.

Oddíly teoretické části korespondují názvem stanoveným záměrem práce, jsou však mnohdy pojaty poměrně dosti široce. Text jednotlivých kapitol práce, dle mého názoru, neodráží výstižně logicko-strukturální vztahy témat, která se v kapitolách mnohdy opakují. Z hlediska obsahové by teoretické části prospěla lepší strukturace textu a obsahová přehlednost. U každé z kapitol jsem očekávala zdůvodnění jejího zařazení ve vztahu k hlavnímu cíli

disertační práce (tento nebyl vymezen). Bohužel žádná z kapitol a celkově „teoretický „blok“ nekončí závěrem, resp. shrnutím, ze kterého by vyplývalo, co z uvedeného je pro autorku inspirativní, s čím polemizuje či na co se přímo odvolává. Vhodné by byly stručné shrnující pasáže na závěr každé z kapitol.

V této části (zejména v první kapitole) jsem dále očekávala detailnější objasnění konstruktivistických pedagogických teorií, které se vztahují k předmětné problematice. Postrádám konceptuální ukotvení pro užití dramatizace v základním školství, v subkapitolách této části je akcent zejména na vymezení, klasifikaci a typologii her obecně.

Teoretická část však svědčí o tom, že literatura uvedená v seznamu byla autorkou nejen prostudována a užitá, ale i o tom, že PhDr. Němečková má o předmětnou problematiku, o dramatizaci jako metodu výuky, profesní zájem. Autorka v této části dokládá značnou sečtělost, rozsah zpracovaných odborných zdrojů dokazují šíři autorčina rešeršního výzkumu. Práce obsahuje odkazy na díla klíčových odborníků v dané oblasti. I přes uvedené, zejména nedostatky v logické návaznosti textu, považuji teoretickou část celkově za kvalitní, která je obsahově bohatá, čtivá, text je psán odborným jazykem (pouze zápis procent, bez mezery, je chybný, např. s. 28, 142.

Zpracování výsledků práce, interpretace výsledků

Vlastní praktickou část disertační práce tvoří tři kapitoly a diskuze. Metodologie výzkumu je popsána srozumitelně a je adekvátně zvolena. Oceňuji dovednost autorky vést polostrukturovaný rozhovor a vhodnou volbu informantů k realizaci výzkumného šetření. Výzkumná zjištění jsou uvedena v šesté kapitole, analýza dat a interpretace informací z rozhovorů je přehledná, srozumitelná. S interpretací získaných odpovědí se autorka vypořádala zdařile. Sedmou kapitolu autorka správně strukturuje k položeným výzkumným otázkám.

Výzkumná část práce přináší množství informací různého charakteru. Cenné jsou prezentované zkušenosti dotázaných informantů. Autorka touto částí dokládá svoji odbornou erudovanost v oblasti kvalitativního a kvantitativního šetření. Text této části je koncipován přehledně, použitý způsob vyjadřování působí kultivovaným dojmem, výsledky šetření přináší řadu inspirací práce zejména do oblasti pedagogické intervence.

Na s. 72 – v subkapitole 5. 2 *Shrnutí dosavadního stavu řešení* jsou uvedena i výzkumná šetření, která se zabývají dramatizací ve výuce i jiným věkovým skupinám, na které však nebyl zacílen výzkum autorky. Formulaci cíle jsem očekávala v subkapitole 5. 4. I zde však nalézám, mimo hlavní výzkumné otázky, rozsáhlé pasáže o obecně známých metodologických faktech. V části Diskuze jde především o prezentaci nejvýznamnějších výsledků, jsou zde sice rozvedena nejdůležitější zjištění, ale v této části by sice mělo jít o interpretaci výsledků, ale formou srovnávání s obdobnými výzkumy jiných autorů. Výsledky lze dávat do souvislosti s teoretickými poznatky a organicky tak propojit výzkumnou a teoretickou část.

Závěr

Zvolené téma svou obtížností odpovídá požadovaným nárokům na disertační práce. Jedná se o pedagogicky potřebné téma, které se zaslouží i výzkumnou pozornost. Autorka zpracovala problematiku, které je v oblasti pedagogiky, dle mého názoru, již delší dobu věnována patřičná pozornost. Výhodou zpracování tématu je i fakt, že je v našem prostředí vcelku odborně pokryto, čemuž svědčí i dostupné odborné zdroje.

Výuka předmětů na 1. stupni ZŠ umožňuje učitelům aplikaci de facto naprosto různorodých metod výuky, které komplexně rozvíjí žákovu osobnost a naplňují výchovně

vzdělávací cíle v široké rovině, a to nejen v rovině kognitivní, ale také např. afektivní a psychomotorické.

Výsledný dojem z disertační práce je však příznivý, autorka prokázala, že má přehled stávajících odborných zdrojů k tématu, rovněž prokázala znalost postupů výzkumu, metod a technik práce s vědeckým aparátem. Jak již bylo uvedeno, disertační práce je kryta velkým množstvím zdrojů, neobsahuje gramatické, jazykové a stylistické nedostatky. Relevantní poznatky o metodě dramatizace ve vztahu k pedagogice mají, dle mého názoru, jistě nesporný teoretický i praktický význam. Proto téma disertační práce považuji za velmi žádoucí.

Domnívám se, že předloženou disertační práci PhDr. Hany Němečkové lze přijmout jako podklad pro její obhajobu.

Otázky k obhajobě:

- Uveďte faktory oddělující dramatickou výchovu od nácvičku a reprodukci scének či her.
- Jaké jsou role učitele ve vazbě na dramatizaci? Jakou roli hraje profesní učení a kolegiální spolupráce v osvojování kompetencí dramatizací ve výuce na 1. stupni efektivně realizovat? Mohou si kolegové účinně vzájemně pomoci? Jak?
- Charakterizujte moderní paradigmatu vzdělávání. Na s. 6 uvádíte, že se v první kapitole uvedenému budete věnovat.
- Na s. 10 zmiňujete obecné představy o hře, o dramatizaci – z jakých odborných zdrojů text odstavce vychází?
- Uveďte teoretické pedagogické přístupy, které lze aplikovat na zvolené téma. Domnívám se totiž, že i této oblasti měla být věnována zvýšená pozornost, neboť u doktorského řízení je třeba zaměřit pozornost mimo praktický přínos i problematice teoretického přínosu do oblasti pedagogiky.
- Na s. 38 uvádíte Davidsonův (2016, s. 40, 41) názor, že „Dramatizace velmi významně pomáhá s utvářením názorů v problematice drog, alkoholismu, prostituce a v otázkách domácího násilí“. Prosím o konkretizaci uvedeného.

V Olomouci 5. března 2022

